

Ros til norsk forskning innen global helse

Norsk medisinsk og helsefaglig forskning er nylig evaluert av tre internasjonalt sammensatte ekspertgrupper oppnevnt av Norges forskningsråd. I denne evalueringen fikk to mindre universitetsmiljøer som driver med forskning og undervisning i global helse, svært god evaluering (1). Forskningen ved de to sentrene dreier seg særlig om fattigdomsrelaterte sykdommer i utviklingsland. Sentrene for internasjonal helse ved universitetene i Bergen og Oslo beskrives som små miljøer som har lyktes med tverrfaglig forskning på problemstillinger relevante for helseproblem i utviklingsland. Evalueringen anbefaler å styrke global helseforskning i Norge og å styrke samhandlingen mellom forvaltning og forskning.

Senter for internasjonal helse ved Universitetet i Bergen er det største av miljøene i Norge innen global helse. Om lag 40 doktorgrads- og 40 mastergrads-studenter er tilknyttet senteret. Spesielle satsingsområder er forskning rettet mot bedring av barns helse og ernæring, inkludert vaksineutvikling og vaksineutprøving, forskning for å bedre helse hos mor samt forskning rettet mot bedre behandling og forebygging av HIV-infeksjon og tuberkulose. Senteret har etablert et godt nettverk innen helse-systemforskning, helseøkonomi, helsepolitikk og etikk.

Nettadressene til de aktuelle miljøene i Norge er:

- Universitetet i Oslo:
www.med.uio.no/ism/inthel
- Universitetet i Bergen:
www.cih.uib.no
- Universitet i Tromsø: uit.no/sih/

Petter Jensen Gjersvik

petter.gjersvik@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Evaluation of clinical, epidemiological, public health, health-related and psychological research in Norway. Public health and health services research. Panel 2. Oslo: Norges forskningsråd, 2004.

Internasjonal medisin

Med stetoskop som eneste diagnostiske hjelpemiddel

Før jeg kom til Kuemba, en by med om lag 25 000 innbyggere i Angola, hadde det ikke vært noe helsevesen der på mange år. Noen forteller at de ikke har hatt tilgang på medisiner siden kolonitiden. Etter 27 års borgerkrig er det nå fred.

Vi er et team fra Leger Uten Grenser, som har åpnet et lite sykehus i Kuemba. Teamet består av sykepleierne Tine fra Belgia og Isabella fra Italia, logistikeren Paul fra Belgia og jeg, som er norsk, samt åtte angolanske helsearbeidere: tre sykepleiere og fem hjelpepleiere. Det er ingen angolanske leger ute i distriktet, og derfor må de lokale sykepleierne gjøre legearbeidet. Få av dem har noen gang eid en lærebok, men de er dyktige og lærer raskt. Dessuten er de mine tolker, fra portugisisk til den lokale dialekten de fleste pasientene snakker.

Leger Uten Grenser har nettopp gjennomført en meslingkampanje og en ernærings-screening av barna i Kuemba. Det er hungerkatastrofe, og gjør man beregninger på slikt, finner man at antall døde under fem år per 10 000 innbyggere i dag er fire ganger høyere enn det som anses som katastrofeverdier. Det er store utfordringer i Kuemba.

Angola har nesten 13 millioner innbyggere og er et land med store forekomster av diamanter og olje. Likevel lever 60 % av befolkningen i fattigdom og 25 % i ekstrem fattigdom. Frem til 1975 var Angola en portugisisk koloni, og det offisielle språket er fortsatt portugisisk. I tillegg finnes det en rekke lokale dialekter. I 1963 startet «frigjøringskrigen» mot Portugal. Da Angola fikk sin uavhengighet i 1975, startet borgerkrigen, som varte i 27 år. USA, flere vesteuropeiske land og Sør-Afrika gav støtte til motstandsgruppen og etter hvert geriljabevegelsen UNITA, mens Sovjetunionen, Cuba, Kina og flere østeuropeiske land støttet den marxistiske regjeringshæren MPLA. Angola ble på den måten en brikke i den kalde krigen. Det ble forsøkt å få i stand fredsavtaler flere ganger i 1980- og 90-årene, men borgerkrigen fortsatte. I februar 2002 ble UNITAs geriljaleider Savimbi drept. Den 4. april 2002 ble det endelig inngått en fredsavtale, og landet er for første gang på mange årtier uten krig.

Høy barnedødelighet

Angola har en svært høy forekomst av miner. Man regner med at det er like mange miner som barn i landet, og at flere enn

i Brev fra Angola

90 000 mennesker har mistet bein eller armer på grunn av mineulykker. Angola har den femte største barnedødeligheten i verden, og nesten en tredel av barna dør før de er fem år gamle. Mer enn halvparten av befolkningen kan ikke lese og skrive. Bare 38 % av befolkningen har tilgang på rent vann, og bare 24 % tilgang på helsetjenester. FN klassifiserer Angola som det nest verste landet i verden å vokse opp i for et barn, etter Sierra Leone.

Byen Kuemba var okkupert av geriljabevegelsen UNITA i mange år, og flere flyktet ut i «bushen» for å komme vekk fra krigens grusomheter. De siste årene har flere bodd i leire for interne flyktninger. Selv om mange vendte hjem da freden kom, er det fortsatt mellom 1,5 og to millioner interne flyktninger i landet. Mer enn 75 % av disse er kvinner og barn. Byen hadde fra kolonitiden et lite sykehus. De siste årene har området vært totalt avstengt fra omverdenen og var en av geriljabevegelsens hovedområder. Bare én bygning var igjen etter krigens ødeleggelser. Medisiner manglet helt. Da vi ankom, var det åtte inneliggende pasienter. I løpet av de første dagene steg tallet til 50, enda sykehuset egentlig bare hadde plass til 18. Pasienter og pårørende ligger på gulvet. De første ukene hadde vi mer enn 130 polikliniske konsultasjoner daglig. Uten laboratorium